

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Затверджено

На засіданні кафедри міжнародних економічних відносин
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 8 від 19.12. 2019 р.)
Завідувач кафедри проф. Грабинський І. М.

Силабус з навчальної дисципліни
«ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ТА ЕКОНОМІКА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА»,
що викладається в межах ОНП «Міжнародні економічні відносини»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності
292 Міжнародні економічні відносини

Львів 2019 р.

Силабус курсу

Природні ресурси та економіка навколишнього середовища

2019-2020 навчальний рік

Назва курсу	Природні ресурси та економіка навколишнього середовища
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Січових Стрільців, 19
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет міжнародних відносин кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	29 «Міжнародні відносини», 292 «Міжнародні економічні відносини»
Викладач (-і)	проф. Присяжнюк Ю.І.
Контактна інформація викладача (-ів)	yuriy.prysiazhniuk@lnu.edu.ua Тел. (032)-239-4132 кафедра кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
Консультації по курсу відбуваються	Щопонеділка: 12.00-13.30 год. (кафедра кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби)
Сторінка курсу	www.intrel.lnu.edu.ua

Інформація про курс	<p>Курс «Природні ресурси та економіка навколишнього середовища» є складовою частиною нормативних дисциплін освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Читається для аспірантів спеціальності міжнародні екологічні відносини на другому році навчання.</p>
Коротка анотація курсу	<p>Виникнення науки економіки навколишнього середовища є об'єктивним і закономірним явищем, оскільки людство стоїть на порозі; екологічної кризи. За кордоном це зрозуміли набагато швидше, і зараз у США на збереження природи витрачається на рік до 80 млрд дол. при тому, що в Агентстві з охорони навколишнього середовища США працює всього 15 тис. службовців, а річний бюджет агентства — 5 млрд дол.</p> <p>Сьогодні, роблячи перші кроки у розв'язанні екологічних проблем, ми тільки починаємо спиратись на наукові засади. Кроки ці ще досить непевні, бракує досвіду роботи на відповідному рівні. Гальмує процес екологічна безграмотність спеціалістів, особливо в сільському господарстві.</p> <p>Оволодіння знаннями з економіки природокористування передбачає відповідну підготовку як із цілої низки технологічних дисциплін (рослинництво, тваринництво, агрохімія, механізація сільського господарства та ін.), так і економічних (економіка сільського господарства, організація діяльності сільськогосподарських підприємств, економічний аналіз, наукова організація праці та управління).</p>
Мета та цілі курсу	<p>Навчальний курс „Природні ресурси та економіка навколишнього середовища” має на меті формування у аспірантів знань про природні ресурси, як сукупність об'єктів та систем живої та неживої природи, компоненти природного середовища, що оточують людину, які використовуються в процесі суспільного виробництва для задоволення матеріальних і культурних потреб людини та суспільства, еколого-економічного світогляду, що дасть змогу майбутнім фахівцям не лише визначати рівень забруднення довкілля, величину завданої йому шкоди, але й вести ефективну цілеспрямовану роботу з його охорони й відновлення.</p>

**Література для вивчення
дисципліни**

Базова

1. *Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В.* Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322с.
2. Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі. – К.: 2003. – 128с.
3. *Паламарчук В. О. Коренюк П. І.* Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с.
4. *Сафранов Т. А.* Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 248с.
5. *Синякевич І.М.* Економіка природокористування: Навч. посібник. –К.: ІЗМН, 19996. – 156с.
6. *Топчиев А. Г.* Геоэкология: географические основы природопользования. – Одесса: Астропринт, 1996. – 392 с.
7. *Царенко О. М., Несветов О. О., Кабацький М. О.* Основи екологій та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.

Допоміжна

1. *Білявський Г. О., Бутченко Л. І., Навроцький В. М.* Основи екології: теорія та практикум. Навчальний посібник. – К.: Лібра, 2002. – 352 с.
2. *Гілецький Й. Р.* Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с.
3. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989.
4. *Сайко В.Ф.* Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10.
5. Статист. зб. Регіони України: У 2 ч. / За ред. О. Г. Осауленко. – К.: Держкомстат, 2009.

9 . Інформаційні ресурси

1. Податковий кодекс України, // zakon.rada.gov.ua.
2. Закон України “Про відходи” від 5 березня 1998 р. № 187 // zakon.rada.gov.ua. – 25 с.
3. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” (затверджений постановою Верховної Ради від 16 жовтня 1992 р. № 2708-ХІІ; із змінами, внесеними згідно із Законами від 28.02.1995 р. № 75/95-ВР і від 03.06. 2004 р. № 1745-IV) // zakon.rada.gov.ua. – 20 с.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Загальнодержавна програма використання та охорони земель // zakon.rada.gov.ua. – 29 с. 5. Закону України ”Про меліорацію земель” від 14 січня 2000 року № 1389–XIV // zakon.rada.gov.ua. – 31 с. 6. Закон України “Про охорону земель” від 19 червня 2003 року № 962-IV // zakon.rada.gov.ua. 7. Закон України Про природно-заповідний фонд України від 16 червня 1992 р. № 34 // zakon.rada.gov.ua. 8. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (затверджено Постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР) // zakon.rada.gov.ua. – 53 с.
Тривалість курсу	3 кредити, 90 год.
Обсяг курсу	<p>48 аудиторних годин</p> <p>З них:</p> <p>32 годин лекцій</p> <p>16 годин практичних занять</p> <p>42 годин самостійної роботи</p>
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення курсу студент повинен:</p> <p>Знати:</p> <p>особливості природних ресурсів у світі та Україні; основні питання теорії і практики економіки навколишнього середовища, оцінки природних ресурсів і пошуку економічних механізмів досягнення їх раціонального використання; способи виявлення негативного впливу господарської діяльності на довкілля та процедури створення економічного механізму відновлення деградованої природи.</p> <p>Вміти:</p> <p>втілювати в життя принципи раціонального використання природних ресурсів і створювали передумови для формування в населення елементів сучасного світогляду і розуміння важливості та необхідності ощадливого поводження себе в навколишньому природному середовищі; професійно виконувати еколого-економічний аналіз та практично застосовувати економічні важелі регулювання охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів.</p>

Формат курсу	Очний, заочний
теми	<p style="text-align: center;">Лекційна тематика:</p> <p>Тема 1. Природні ресурси. Тенденції і принципи природокористування. Поняття, об'єкт, предмет і завдання дисципліни „Природні ресурси та економіка навколишнього середовища”. Поняття, види і особливості природокористування. Загальні і регіональні тенденції природокористування. Принципи природокористування.</p> <p>Тема 2. Поняття і головні підходи до класифікації природних ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів і плата за природні ресурси. Поняття і сутність економічних оцінок природних ресурсів. Методи економічної оцінки природних ресурсів..</p> <p>Тема 3. Принципи еколого-економічної оцінки</p> <p>Тема 4. Фінансово-економічний механізм природокористування. Реалізація еколого-економічної політики. Економічні інструменти екологічної політики.</p> <p>Тема 5. Плата за природні ресурси. Види платежів за природні ресурси. Плата за землю.</p> <p>Тема 6. Плата за мінеральні ресурси, воду, лісові та тваринні ресурси.</p> <p>Тема 7. Плата за забруднення навколишнього природного середовища Ресурсозбереження й ефективність використання вторинних ресурсів. Поняття, класифікація і проблема відходів у контексті переходу до стійкого розвитку. Еколого-економічні пріоритети у вирішенні проблеми відходів</p> <p>Тема 8. Стимулювання раціонального використання природних ресурсів і охорони природи. Пільги та компенсації в галузі природокористування. Фонди та інші кошти, що використовуються на охорону природного середовища. Екологічні втрати і витрати. Класифікація економічних збитків та їх характеристика. Механізм формування економічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку. Економічна ефективність природоохоронних заходів</p>
Підсумковий контроль, форма	Екзамен (комбінований, з представленням ІНДЗ)

Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з природничих та економічних дисциплін.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Дебати (оксфордські, панельні, «за» і «проти»). Проблемно-пошукові. Ситуативне моделювання. Техніки опрацювання дискусійних питань. Метод проектів і їх презентацій. Метод усного опитування.
Необхідні обладнання	Проектор, підключення до мережі Інтернет.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Критерії оцінювання за курсом «Природні ресурси та економіка навколишнього середовища»: Загалом – 100 балів, з них: Практичні заняття (від 30 до 50 балів) Екзамен (комбінована форма: теоретико-методологічне обґрунтування дослідження - 20 балів, відповіді за білетами – 30 балів)
Питання до екзамену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання, об'єкт і предмет економіки природокористування і охорони навколишнього природного середовища. 2. Сучасні тенденції природокористування в Україні. 3. Сучасні методи економіки природокористування. 4. Визначити об'єкт та предмет економіки природокористування. 5. Значення і роль економіки природокористування в умовах сучасного ринку. 6. Зв'язок економіки природокористування з іншими дисциплінами. 7. Значення і роль економіки природокористування в умовах сучасного ринку. 8. Міжнародні аспекти економіки природокористування. 9. Сутність державної системи управління в сфері природокористування та природоохоронної діяльності. 10. Об'єкт та суб'єкт управління у сфері природокористування та природоохоронної діяльності. 11. Принципи національної екологічної політики. 12. Стратегічні дії до запровадження сталого розвитку.

13. Функції та ієрархія державної системи екологічного управління.
14. Цілі, принципи та завдання сталого розвитку.
15. Поняття економічного механізму та визначення його типів.
16. Сутність економічної оцінки природних ресурсів.
17. Сутність рентної оцінки.
18. Концепція платності природокористування.
19. Види та розподіл плати за природокористування.
20. Плата за використання земельних ресурсів.
21. Плата за використання водних ресурсів.
22. Плата за користування надрами для видобування корисних копалин.
23. Плата за використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду.
24. Визначення замикаючих та приведених витрат.
25. Сутність екологічного ліцензування.
26. Законодавчі засади екологічного нормування та стандартизації.
27. Роль міжнародних стандартів у галузі довкілля.
28. Сутність екологічної сертифікації. Існуючий стан та перспективи розвитку екологічної сертифікації.
29. Передумови формування екологічної сертифікації.
30. Мета, види та форми екологічної експертизи. Висновки екологічної експертизи.
31. Економічне стимулювання раціонального природокористування.
32. Характеристика ринкових важелів стимулювання раціонального природокористування.
33. Сутність екологічного оподаткування та кредитування.
34. Джерела фінансування охорони довкілля в Україні та їх розвиток.
35. Фонди охорони навколишнього природного середовища.
36. Роль екологічних фондів, практика їх використання.
37. Види платежів (зборів) за використання природних ресурсів.
38. Розподіл зборів за використання природних ресурсів.
39. Сутність еколого-економічного збитку.
40. Методичні підходи до визначення еколого-економічного збитку.
41. Методика визначення еколого-економічного збитку.
42. Визначення еколого-економічної ефективності природоохоронних заходів.
43. Сутність ефекту та ефективності природокористування.
44. Сутність екологізації. Управління процесом екологізації.
45. Екологічний менеджмент. Поняття та сутність.
46. Визначити відмінності в функціях екологічного управління та екологічного менеджменту.
47. Поняття екологічного аудиту та організаційно-правові засади.
48. Сфери, види та фінансові механізми проведення екологічного аудиту. Міжнародні аспекти у галузі екологічного аудиту.
49. Сутність екологічного маркетингу та інжинірингу.

	<ul style="list-style-type: none"> 50. Сутність екологічного страхування. 51. Охарактеризувати можливості проведення екологічного страхування в Україні. 52. Екологічна складова збалансованого розвитку та охорони навколишнього середовища. 53. Державна політика у сфері техногенної та природної безпеки. 54. Поняття та правове забезпечення екологічної безпеки. Стан природно-техногенної небезпеки в Україні. 55. Сутність науково-технічного прогресу в природокористуванні. 56. Передумови впровадження екологічного чистого виробництва в Україні 57. Безвідходні технології як основний важіль охорони навколишнього природного середовища та економії ресурсів. 58. Ресурсозбереження як один із основних напрямів інтенсифікації виробництва. 59. Ефективність вторинного ресурсокористування. 60. Напрямки стимулювання екологізації НТП в Україні
<p>Опитування</p>	<p>Проводяться що два тижні у вигляді дискусій</p>

ДОДАТОК

Схема курсу Філософія

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Матеріали	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Лекційні заняття						
1	Тенденції і принципи природокористування. Поняття, об'єкт, предмет і завдання дисципліни „Економіка природокористування”. Поняття, види і особливості природокористування. Загальні і регіональні тенденції природокористування. Принципи природокористування.	лекція	Загальнодержавна програма використання та охорони земель // zakon.rada.gov.ua.	1. <i>Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322с. 2. Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі. – К.: 2003. – 128с. 3. <i>Паламарчук В. О. Коренюк П. І.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с. 4. <i>Сафранов Т. А.</i> Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 248с. 5. <i>Синякевич І.М.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. –К.: ІЗМН, 19996. – 156с.	Завдання для саомоцінювання: Чим відрізняється поняття предмет, об'єкт? Прокоментуйте Деякі автори розглядають природокористування як соціальний процес, інші — як соціально-економічний.	4 год
2	Поняття і головні підходи до класифікації природних ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів і плата за природні ресурси. Поняття і	Лекція-дискусія	<i>Сайко В.Ф.</i> Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення	1. <i>Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322с. 2. Національна доповідь України про	Які підходи до класифікації природних ресурсів? У чому суть економічних оцінок природних ресурсів?	

	сутність економічних оцінок природних ресурсів. Методи економічної оцінки природних ресурсів.		аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10.	<p>гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі. – К.: 2003. – 128с.</p> <p>3. Паламарчук В. О. Коренюк П. І. Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с.</p> <p>4. Синякевич І.М. Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 19996. – 156с.</p> <p>5. Царенко О. М., Нєсєтов О. О., Кабацький М. О. Основи екологій та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.</p> <p>6. Гілецький Й. Р. Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с.</p> <p>7. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989.</p> <p>8. Сайко В.Ф. Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10.</p>		4 год
3	Принципи еколого-економічної оцінки	лекція	Статист. зб. Регіони України: У 2 ч. / За ред. О. Г. Осауленко. – К.: Держкомстат, 2019	<p>1. Паламарчук В. О. Коренюк П. І. Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с.</p> <p>2. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 248с.</p> <p>3. Синякевич І.М. Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 19996. – 156с.</p> <p>4. Топчиев А. Г. Геоэкология: географические основы природопользования. – Одесса:</p>	Які теоретичні основи еколого-економічної оцінки сучасного стану й ефективності природокористування України? Які основні напрями сучасної методики оцінки стану й ефективності екологічних та соціально-економічних систем?	4 год

				Астропринт, 1996. – 392 с. 5. Царенко О. М., Нєсветов О. О., Кабацький М. О. Основи екологій та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.		
4	Фінансово-економічний механізм природокористування. Реалізація еколого-економічної політики. Економічні інструменти екологічної політики.	лекція	Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (затверджено Постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР) // zakon.rada.gov.ua. – 53 с	1. Царенко О. М., Нєсветов О. О., Кабацький М. О. Основи екологій та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с. 2. Білявський Г. О., Бутченко Л. І., Навроцький В. М. Основи екології: теорія та практикум. Навчальний посібник. – К.: Лібра, 2002. – 352 с. 3. Гілецький Й. Р. Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с. 4. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989.	Назвіть економічні інструменти екологічної політики? У чому суть еколого-економічної політики?	4 год
5	Плата за природні ресурси. Види платежів за природні ресурси. Плата за землю.	лекція	Плата за природні ресурси та джерела їх утворення https://www.kegt-rshu.in.ua/images/dustan/LLP8.pdf	1. Гілецький Й. Р. Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с. 2. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989. 3. Сайко В.Ф. Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10.	Які Платежі за користування природними ресурсами є формою реалізації економічних відносин між державою або іншим власником природних ресурсів?	4 год
6	Плата за мінеральні ресурси, воду, лісові та тваринні ресурси.	лекція	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14	1. Податковий Кодекс України, 2011р // zakon.rada.gov.ua. 2. Закон України “Про відходи” від 5 березня 1998 р. № 187 // zakon.rada.gov.ua. – 25 с.	Який організаційно – економічний механізм реалізації платного природокористування в Україні?	

				<p>3. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” (затверджений постановою Верховної Ради від 16 жовтня 1992 р. № 2708-XII; із змінами, внесеними згідно із Законами від 28.02.1995 р. № 75/95-ВР і від 03.06. 2004 р. № 1745-IV) // zakon.rada.gov.ua. – 20 с.</p> <p>4. Загальнодержавна програма використання та охорони земель // zakon.rada.gov.ua. – 29 с.</p> <p>5. Закону України ”Про меліорацію земель” від 14 січня 2000 року № 1389-XIV // zakon.rada.gov.ua. – 31 с.</p> <p>6. Закон України “Про охорону земель” від 19 червня 2003 року № 962-IV // zakon.rada.gov.ua.</p> <p>7. Закон України Про природно-заповідний фонд України від 16 червня 1992 р. № 34 // zakon.rada.gov.ua.</p>		4 год
7	Плата за забруднення навколишнього природного середовища Ресурсозбереження й ефективність використання вторинних ресурсів. Поняття, класифікація і проблема відходів у контексті переходу до стійкого розвитку. Еколого-економічні пріоритети у вирішенні проблеми відходів	Лекція-дискусія	І.М. Бурлакова, І.В. Терещенко, С.В. Шевцов Еколого-економічні аспекти розв’язання проблем поводження з відходами на регіональному рівні	<p>1. Царенко О. М., Несветов О. О., Кабацький М. О. Основи екології та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.</p> <p>2. Білявський Г. О., Бутченко Л. І., Навроцький В. М. Основи екології: теорія та практикум. Навчальний посібник. – К.: Лібра, 2002. – 352 с.</p> <p>3. Гілецький Й. Р. Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с.</p> <p>4. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989.</p> <p>5. Сайко В.Ф. Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. –</p>	У чому сутність природоохоронних інвестицій, класифікація, реальні інвестиції, фінансові інвестиції. Обґрунтуйте екологічні інвестиції. Головні етапи інвестування. Методи оцінки ефективності природоохоронних інвестицій. Показники економічної ефективності природоохоронних заходів, загальна комічна ефективність, порівняльна економічна ефективність, чистий економічний ефект та методика їх розрахунку. Методи визначення величини економічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку.	2 год

				2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10. 6. Статист. зб. Регіони України: У 2 ч. / За ред. О. Г. Осауленко. – К.: Держкомстат, 2009.		
8	Стимулювання раціонального використання природних ресурсів і охорони природи. Пільги та компенсації в галузі природокористування. Фонди та інші кошти, що використовуються на охорону природного середовища. Екологічні втрати і витрати. Класифікація економічних збитків та їх характеристика. Механізм формування економічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку. Економічна ефективність природоохоронних заходів	лекція	Ю. В. Кравчик. Методологічні підходи до оцінки ефективності реалізації природоохоронних заходів	8. Паламарчук В. О. Коренюк П. І. Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с. 9. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 248с. 10. Синякевич І.М. Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 19996. – 156с. 11. Топчиев А. Г. Геоэкология: географические основы природопользования. – Одесса: Астропринт, 1996. – 392 с.	Які показники економічної ефективності природоохоронних заходів, загальна економічна ефективність, порівняльна економічна ефективність, чистий економічний ефект та методика їх розрахунку. Які методи визначення величини економічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку.	2 год
<i>Практичні заняття</i>						
1	Загальні і регіональні тенденції природокористування. Принципи природокористування	Панельна дискусія	Загальнодержавна програма використання та охорони земель // zakon.rada.gov.ua.	1. Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В. Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322с. 2. Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі. – К.: 2003. – 128с. 3. Паламарчук В. О. Коренюк П. І. Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с. 4. Сафранов Т. А. Екологічні основи	Чим відрізняється поняття предмет, об'єкт? Прокоментуйте Деякі автори розглядають природокористування як соціальний процес, інші — як соціально-економічний.	4 год

				природокористування: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 248с. 5. <i>Синякевич І.М.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. –К.: ІЗМН, 19996. – 156с.		
2.	Класифікації природних ресурсів. Принципи використання і роль природних ресурсів у розвитку економіки	Семинар-дискусія	<i>Сайко В.Ф.</i> Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10.	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322с. 2. Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі. – К.: 2003. – 128с. 3. <i>Паламарчук В. О. Коренюк П. І.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с. 4. <i>Синякевич І.М.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 19996. – 156с. 5. <i>Царенко О. М., Нєсвєтов О. О., Кабацький М. О.</i> Основи екологій та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с. 6. <i>Гілецький Й. Р.</i> Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с. 7. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989. 8. <i>Сайко В.Ф.</i> Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10. 	Які підходи до класифікації природних ресурсів? У чому суть економічних оцінок природних ресурсів?	2 год
3	Природні ресурси України.	Семинар -	Статист. зб. Регіони України: У 2 ч. / За ред.	6. <i>Паламарчук В. О. Коренюк П. І.</i> Економіка природокористування: Навч.	Які теоретичні основи еколого-економічної оцінки сучасного стану	2 год

	Виконання картосхеми і проведення аналізу поширення і запасів усіх видів природних ресурсів України. Головні сучасні проблеми використання та охорони природних ресурсів.	обговорення	О. Г. Осауленко. – К.: Держкомстат, 2019	<p>посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с.</p> <p>7. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 248с.</p> <p>8. Синякевич І.М. Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 19996. – 156с.</p> <p>9. Топчиев А. Г. Геоэкология: географические основы природопользования. – Одесса: Астропринт, 1996. – 392 с.</p> <p>10. Царенко О. М., Несветов О. О., Кабацький М. О. Основи екологій та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.</p>	й ефективності природокористування України? Які основні напрями сучасної методики оцінки стану й ефективності екологічних та соціальноекономічних систем?	
4	Поняття і сутність економічних оцінок природних ресурсів.	Семінар-дискусія	Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (затверджено Постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР) // zakon.rada.gov.ua. – 53 с	<p>5. Царенко О. М., Несветов О. О., Кабацький М. О. Основи екологій та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.</p> <p>6. Білявський Г. О., Бутченко Л. І., Навроцький В. М. Основи екології: теорія та практикум. Навчальний посібник. – К.: Лібра, 2002. – 352 с.</p> <p>7. Гілецький Й. Р. Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с.</p> <p>8. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989.</p>	Назвіть економічні інструменти екологічної політики? У чому суть еколого-економічної політики?	2 год
5	Принципи еколого-економічної оцінки	Семінарське заняття	Плата за природні ресурси та джерела їх утворення https://www.kegt-rshu.in.ua/images/dustan/LLP8.pdf	<p>4. Гілецький Й. Р. Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с.</p> <p>5. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім.</p>	Які Платежі за користування природними ресурсами є формою реалізації економічних відносин між державою або іншим власником природних ресурсів?	2 год

				<p>М. П. Бажана, 1989.</p> <p>6. <i>Сайко В.Ф.</i> Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10.</p>		
6	Плата за природні ресурси. Види платежів за природні ресурси.	Семинар-обговорення	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14	<ol style="list-style-type: none"> 1. Податковий Кодекс України, 2011р // zakon.rada.gov.ua. 2. Закон України “Про відходи” від 5 березня 1998 р. № 187 // zakon.rada.gov.ua. – 25 с. 3. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” (затверджений постановою Верховної Ради від 16 жовтня 1992 р. № 2708-XII; із змінами, внесеними згідно із Законами від 28.02.1995 р. № 75/95-ВР і від 03.06. 2004 р. № 1745-IV) // zakon.rada.gov.ua. – 20 с. 4. Загальнодержавна програма використання та охорони земель // zakon.rada.gov.ua. – 29 с. 5. Закону України ”Про меліорацію земель” від 14 січня 2000 року № 1389–XIV // zakon.rada.gov.ua. – 31 с. 6. Закон України “Про охорону земель” від 19 червня 2003 року № 962-IV // zakon.rada.gov.ua. 7. Закон України Про природно-заповідний фонд України від 16 червня 1992 р. № 34 // zakon.rada.gov.ua. 	Який організаційно – економічний механізм реалізації платного природокористування в Україні?	2 год
7	Оцінка ефективності природоохоронних заходів. Провести порівняльний еколого-економічний аналіз кількох природоохоронних заходів.	семинар	І.М. Бурлакова, І.В. Терещенко, С.В. Шевцов Еколого-економічні аспекти розв’язання проблем поводження з відходами на регіональному рівні	<ol style="list-style-type: none"> 7. <i>Царенко О. М., Нещетов О. О., Кабацький М. О.</i> Основи екології та економіка природокористування. – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с. 8. <i>Білявський Г. О., Бутченко Л. І., Навроцький В. М.</i> Основи екології: теорія та практикум. Навчальний посібник. – К.: Лібра, 2002. – 352 с. 	У чому сутність природоохоронних інвестицій, класифікація, реальні інвестиції, фінансові інвестиції. Обґрунтуйте екологічні інвестиції. Головні етапи інвестування. Методи оцінки ефективності природоохоронних інвестицій. Показники економічної	2 год

				<p>9. <i>Гілецький Й. Р.</i> Мінеральні ресурси України / Географія України. – К.: Знання, 2005. – 312 с.</p> <p>10. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989.</p> <p>11. <i>Сайко В.Ф.</i> Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи // Вісн. аграр. науки: Наук.-теорет. журн. – 2000. – № 5. – К.: УААН. – С. 5–10.</p> <p>12. Статист. зб. Регіони України: У 2 ч. / За ред. О. Г. Осауленко. – К.: Держкомстат, 2009.</p>	<p>ефективності природоохоронних заходів, загальна комічна ефективність, порівняльна економічна ефективність, чистий економічний ефект та методика їх розрахунку. Методи визначення величини економічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку.</p>	
8	Плата за забруднення навколишнього природного середовища. Розрахунок суми збору за викиди в атмосферу, за скиди у водні об'єкти, за розміщення відходів.	семінар	Ю. В. Кравчик. Методологічні підходи до оцінки ефективності реалізації природоохоронних заходів	<p>12. <i>Паламарчук В. О. Коренюк П. І.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 408с.</p> <p>13. <i>Сафранов Т. А.</i> Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 248с.</p> <p>14. <i>Синякевич І.М.</i> Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 19996. – 156с.</p> <p>15. <i>Топчиев А. Г.</i> Геоекологія: географические основы природопользования. – Одесса: Астропринт, 1996. – 392 с.</p>	<p>Які показники економічної ефективності природоохоронних заходів, загальна економічна ефективність, порівняльна економічна ефективність, чистий економічний ефект та методика їх розрахунку. Які методи визначення величини економічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку.</p>	2 год

Д-р. Екон. наук, професор,
професор кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Присяжнюк Ю. І.